

BOJANOVINY

měsíčník o nás
a našich obcích

kkmestysbojanov@seznam.cz

www.bojanov.cz

Duben 2023

Úvodník

Vážení přátelé, milí čtenáři Bojanovin. Toto ale letí! Již čtvrté číslo roku 2023. Zima je pomalu snad za námi, i když se zdá, že poslední březnový týden nám vločky ještě přinese. Ale hlavu vzhůru! Vypadá to, že sezóna zahradních prací a jarních výletů je zde. V tomto čísle se ohlédneme za březnovými akcemi. Ač jeden týden se vlastně skoro život v Bojanově zastavil, neboť jsem měl pocit, že snad všechny rodiny s dětmi odjely na hory, tak přeci jenom jsme se setkávali. Proslýchá se, že oslavy Mezinárodního dne žen byly skutečně bujaré. A to je dobře. Nebojte, pánové, otcové, muži, již se mi doneslo z úřadu, že je třeba dobře oslavit i Mezinárodní den mužů, neboť i muži mají své dny! Ten připadá na 19. listopad! Jsem tedy zvědav, s jakým nápadem na nejbližším setkání přijde ženská část kulturní a sociální komise. Ale to skutečně předbílám. V neděli 19. března se v opravdu přátelské atmosféře setkali bývalí i současní zaměstnanci Technolenu. Poslední neděli v březnu jsme zakončili jarní přednáškový cyklus posezením s Mgr. Martinem Vlasákem nad aktuálním tématem - nebezpečí internetu pro děti a mladistvé.

Máme před sebou Velikonoce, jenž přináší krásná setkání a staré zvyky, které mnozí z nás drží. A pozor, mimo jiné se těšte na velikonoční soutěž! Avšak nás čeká nejen setkání u velikonočního stolu či soutěžení. Hned první dubnový den můžete zajít na divadelní přestavení S tvojí dcerou ne! Také přijímáme přihlášky do druhého hospodského kvízu nebo na výlet rodin s dětmi do Litomyšle. A o den dříve než se budou pálit "čarodějnice", jsou zvány nejen všechny ženy, ale také zapálení zahrádkáři muži, na tzv. Woman day. Ano, část účastníků se bude zabývat tématem péče o svou pleť, ale neméně důležitou a zajímavou částí bude přednáška na téma péče o letničky. Dovolte mi, abych vám všem jménem svým, všech členek kulturní a sociální komise a dále jménem všech zastupitelů popřál veselé Velikonoce, křesťanům požehnané svátky Vzkříšení a všem krásné jarní dny.

Na setkání se těší Josef Honzíček.

Informace z úřadu městyse

Výpis z Veřejného zasedání zastupitelstva městyse ze dne 15. března 2023

Rozpočtové opatření č. 2/2023

Změna v příjmech (dopočet daně: 1.395.960,- Kč; získání dotací na lesní hospodářství: 1 135 590,- Kč; převod finančních prostředků na fond obnovy vodovodů a kanalizací: 768.359,35,- Kč.)

Výdaje byly celkem navýšeny o částku ve výši 768.359,- Kč.

Rozpočtové opatření č. 2/2023 je ziskové v částce 2.580.423,06,- Kč.

Zastupitelé schválili závěrečný účet městyse za rok 2022 (výsledek hospodaření ziskový ve výši 22.368.377,81 Kč) a výsledky hospodaření ZŠ Bojanov a MŠ Bojanov.

Při přezkoumání hospodaření Městyse Bojanov nezávislým auditorem nebyly zjištěny chyby a nedostatky.

Městys Bojanov poskytne finanční příspěvek Městské knihovně Chrudim ve výši 2.000,- Kč.

Zastupitelstvo schválilo smlouvu o vzájemné součinnosti při uzavírání kupních smluv mezi Městyssem Bojanov a Sdružením vlastníků obecních, soukromých a církevních lesů v ČR se sídlem v Pelhřimově.

Poplatky za odpady a za psa se vybírají na Úřadě městyse Bojanov **do 31. května 2023**. Platit můžete v hotovosti na pokladně nebo převodem na účet městyse Bojanov.

Zpátky do minulosti aneb Co se u nás událo našim pohledem

Jarní úklid kolem silnic

V sobotu 18. března 2023 nám počasí vyloženě přálo, a tak s partou nadšenců jsme se s chutí pustili do sběru odpadků kolem silnice z Bojanova do Kovářova. A je to vidět, tedy alespoň já to vidím. Takže velké díky všem účastníkům všech věkových kategorií. Odpoledne jsem se k Seči již prošel sám, je to trochu více nebezpečné pro děti vzhledem k provozu a také jarní počasí všechny vytáhlo do zahrad. Ale to nic nezměnilo na krásném pocitu, který věřím nemám sám.

Josef Honzíček

Oslavy MDŽ v Bojanově

Na oslavě MDŽ 18. března Na Záložně se v hojném počtu sešly ženy různých generací. Večerem se prolínaly hry a soutěže, vše v duchu dobré nálady. Ženy měly možnost si mezi sebou popovídat, objednat si písničky na přání. Zazněly různé písně, nás za MŠ nejvíce potěšila písnička „Holky z naší školky“. Budeme se těšit na další setkání.

kolektiv mateřské školy

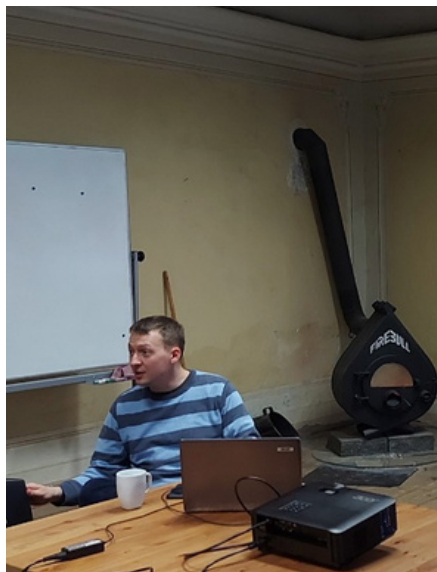
Setkání zaměstnanců Technolenu

Dne 19. března se někteří bývalí i současní zaměstnanci Technolenu Bojanov sešli Na Záložně. U dortu s kávou a vínem zavzpomínali na dobu zde prožitou. Prohlédli si fotografie, které někteří účastníci donesli a patřičně vše okomentovali. Atmosféra byla výborná, škoda jen, že byla poměrně nízká účast. Zdenka Trojanová

Přednáška o nebezpečí internetu pro děti a mládež

V neděli 26. března se uskutečnilo poslední setkání z jarního cyklu přednášek. Martin Vlasák, odborník na slovo vzatý, nás provedl sice ne zdaleka všemi nebezpečími spojenými s užíváním moderních technologií a aplikací v mobilních telefonech, tabletech nebo počítačích, ale demonstroval nám probíraná rizika na konkrétních příkladech. I v malém počtu posluchačů se často rozběhla diskuze a padaly zajímavé otázky. Josef Honzíček

Další informace

Veřejná sbírka na restaurování varhan v Bojanově

Vážení spoluobčané, sbírka a možná adopce píšťaly, to vše běží dále a budeme moc rádi, když se zapojíte a nebo o našich varhanách řeknete ve svém okolí. K 27. březnu 2023 je dohromady na sbírkových účtech částka 251 641, 99 Kč. Všem dárcům velké díky! Za farnost Bojanov děkuje varhaník Josef Honzíček

Veterinární ordinace Bojanov bude v úterý 4. dubna 2023 mimořádně otevřena do 18.30 hodin. Ve čtvrtek 6. dubna a v úterý 11. dubna nebudu mimořádně ordinovat. MVDr. Josef Honzíček

A vpřed aneb Co nás čeká!

1. dubna 2023, 16 hodin, tělocvična ZŠ

Divadelní představení S tvojí dcerou ne!

Kulturní komise zve na divadelní představení S tvojí dcerou ne! v podání Pohledského kulturního seskupení POKUS, autorem hry je Antonín Procházka. Vstupné 100 Kč, předprodej vstupenek na Úřadě městyse Bojanov v úředních hodinách /tj. pondělí a středa/ nebo prodej vstupenek přímo v tělocvičně ZŠ. Dle čerstvých informací je možné, že bude představení odloženo pro nemoc herců. Aktuální informace budou na webu obce a vyhlášeny rozhlasem.

2. dubna 2023, 9.30 hodin

Výlet do Olomouce

Druhý pokus o zrealizování společného výletu do Olomouce aneb jedeme vlakem. Přihlášení jsou informováni, pokud by se chtěl někdo na poslední chvíli přidat, ať se ozve J. Honzíčkovi nebo přijde ke kostelu v neděli v 9.30 hodin.

4. dubna 2023, 20 hodin

Pašije ve Žďáru nad Sázavou

Nabízím možnost účasti na pašijových hrách ve Žďáru nad Sázavou ve venkovním amfiteátru, cesta společná auty, odjezd z Bojanova v 18.30 hodin. Přihlášky u J. Honzíčka, tel. 728 222 479.

5. dubna 2023, 18 hodin, fara Bojanov

Sederová večeře

Víte, jak slavili a slaví velikonoční večeři Židé? Jak ji vlastně slavil i Ježíš se svými učedníky před svým ukřižováním? Stále je možné se přihlásit k účasti u J. Honzíčka, tel. 728 222 479.

11. dubna 2023, 7.30 hodin

Výlet do Prahy, exkurze do Poslanecké sněmovny ČR

Obsazeno, přihlášení budou informováni o podrobnostech v nejbližších dnech.

14.dubna 2023, 17 hodin

Jarní úklid v Hrbokově

Úklid obce se uskuteční 14. dubna. Sraz na tradičním místě. Patronát nad akcí převzal jako každý rok SDH Hrbokov.

15.dubna 2023, 8 hodin

Jarní úklid v Kovářově

Sraz nadšených k úklidu společných obecních ploch u horní čekárny, rozdělení úkolů, náradí s sebou!

15. dubna 2023, 18 hodin, Hospůdka na Záložně Veni, vidi, vici II

Pokračování hospodského vědomostního kvízu je zde! Přihlášky pětičlenných týmů prosíme do 10. dubna na mail kkmestybojanov@seznam.cz. Pojdte provětrat své mozkové závity! Hledáme až 7 týmů! Startovné 100 Kč za tým. Těšíme se na vás!

22. dubna 2023, 7.30 hodin

Výlet do Litomyšle

ŘKF Bojanov pořádá výlet pro rodiče s dětmi do Litomyšle, odjezd z Chrudimi z vlakového nádraží v 7.41 hodin, návrat v 17.46 hodin opět do Chrudimi. Na program bude návštěva města a pamětihodností. Přihlášky u J. Honzíčka, tel. 728 222 479 nebo mail kkmestysbojanov@seznam.cz, do 20.dubna.

26. dubna 2023, 19 hodin

Koncert filharmonie v Sukově síni v Pardubicích

Ač se ještě nikdo ke mně nepřidal, nezoufám a nabízím dále společnou cestu na koncert Komorní filharmonie Pardubice. Ve středu se můžete těšit na skladby Mozarta nebo Beethovena, sólistou večera je hobojistka Yehun Kim, koncert pod taktovkou Daniela Raiskina. Rád vás uvedu do večerů s filharmonií, přihlášky u J. Honzíčka, tel. 728 222 479.

29. dubna 2023, 15 hodin, fara Bojanov

Woman day nejen pro ženy

V rámci jarního odpoledne se můžete těšit na diagnostiku pleti a přednášku o její péči v letním období. Ale pozor, tato akce není jen pro ženy! Pokud se již nemůžete dočkat letniček a jste vášniví muži nebo ženy zahrádkáři, neváhejte, pleť vynecháte a těšit se na vás bude mistr ČR ve floristice Petr Kopáč s přednáškou o správném založení květinového truhlíku a dobré péči o letničky. Vstupné dobrovolné.

30. dubna 2023, náves Hrbokov

"pálení čarodějnic"

V neděli 30. dubna bude opět ve znamení „Pálení čarodějnic“. V Hrbokově se budou pálit u hasičské zbrojnice - organizátor SDH Hrbokov.

30. dubna 2023, 18 hodin, hřiště Kovářov

"pálení čarodějnic" a první buřtopékání

Pokud se už nemůžete dočkat vonících vuřtů nad ohněm, sklenky vína nebo piva, společného povídání nebo míčových her, tak toto bude volba pro vás! Bonus jsou děti vonící kouře s propálenými bundami od jisker. Tak na viděnou a snad s úsměvem a dobrým počasím na hřišti v Kovářově!

30. dubna 2023, Bojanov

"pálení čarodějnic"

SDH Bojanov zve již na tradiční pálení čarodějnic, více informací bude na plakátcích.

5. května 2023, 19 hodin, kostel Bojanov

koncert Bojanovského muzicírování

Takto brzy vstoupíme do jubilejního 10. ročníku letního festivalu. Můžete se těšit na celkem 8 koncertů na různých místech a zajímavé hosty! Zahajovacího koncertu se ujme smíšený sbor Doubravan z Chotěboře pod vedením J. Pikly.

6. května 2023, květnový poutní zájezd

Moravská Třebová, Jaroměřice, Vranov u Brna

ŘKF Bojanov pořádá již tradiční poutní zájezd, tentokrát do Moravské Třebové, na Kalvárii v Jaroměřicích a na slavné mariánské poutní místo Vranov. Přihlášky do 20. dubna u J. Honzíčka, více informací na plakátcích.

Velikonoční bohoslužby 2023

Května neděle

2. dubna, Bojanov v 8 hodin, žehnání ratolestí a průvod do kostela od sochy Anděla

Zelený čtvrtek

6. dubna, Bojanov v 18 hodin

Velký pátek

7. dubna, Licibořice v 15 hodin, obřady Velkého pátku

Vršov v 17.30 hodin, velkopáteční cesta po křížích z Vršova do Bojanova

Bílá sobota

8. dubna, Bojanov ve 21 hodin

Velikonoční neděle

9. dubna, Bojanov v 8 hodin, mše se žehnáním velikonočních pokrmů

Hrbokov v 11.15 hodin, mše se žehnáním velikonočních pokrmů

Velikonoční pondělí

10. dubna, Bojanov v 8 hodin

Fotbalové zápasy FC Bojanov

Jarní část fotbalové sezóny se blíží, a tak hráči FC Bojanov vyhnali ze hřiště krtka, rozhrabali krtiny a věnují se fyzické i technické přípravě na první zápasy. Podpořit je můžete již 1. dubna v Bořicích, na domácím hřišti se utkají o týden později. Snad bude přát počasí a na hřišti se sejdem v hojném počtu.

	Den	Datum	Čas	Zápas
12. kolo	SO	01.04.2023	16:30	TJ Sokol Bořice - FC Bojanov
13. kolo	SO	08.04.2023	16:30	FC Bojanov - SK Stolany B
14. kolo	SO	15.04.2023	16:30	TJ Orel - FC Bojanov
15. kolo	SO	22.04.2023	17:00	FC Bojanov - Prachovice / Míčov
16. kolo	SO	29.04.2023	17:00	TJ Bítovany - FC Bojanov
17. kolo	SO	06.05.2023	17:00	FC Bojanov - SK Trhová Kamenice
18. kolo	NE	14.05.2023	17:00	SK Dřenic B - FC Bojanov

Velikonoční soutěž pro děti

Procházka po Bojanově s panem Vajíčkem a jeho rodinou

3. - 10. 4. 2023

www.zsbojanov.cz

Chcete-li si s dětmi zpestřit velikonoční týden, projděte si stezku plnou úkolů a vyplňte soutěžní list. Nástěnka u školy se promění v první stanoviště. S pomocí QR kódů dojdete až do cíle putování. Soutěžní listy najdete od 1. dubna 2023 na webovkách školy (zsbojanov.cz), webových stránkách Úřadu městyse Bojanov (bojanov.cz) nebo v deskách umístěných na dveřích školy. Vyplněné soutěžní listy odevzdávejte prosím do poštovní schránky ZŠ Bojanov (plot u vchodu), a to do 12. dubna 2023. 10 vylosovaných účastníků se může těšit na výhru.

Knihy měsíce v knihovně městyse v Bojanově

Jaro je tady a s ním spojené práce na zahrádkách.

Se základními pravidly kvalitního řezu a tvarování dřevin Vás seznámí příručka od Josefa Baumanna – **Řez a tvarování dřevin**.

Množstvím návrhů a tvůrčích nápadů se můžete inspirovat v knize od Ursuly Braunové Bernhartové – **Balkony a terasy**.

Zahradou Vás měsíc po měsíci provede kniha **Dvanáct měsíců v zahradě**.

Nově si můžete v knihovně zapůjčit některá čísla **časopisu Receptář a Zahradkář**, která nám do knihovny věnoval pan Josef Paulus.

Na všechny čtenáře se těší knihovnice Dana Horáková.

Společenská kronika

V měsíci dubnu oslavují

Jiří Bartoníček z Hořelce	65 let	Marie Švadlenková z Hrbokova	86 let
Karel Vodrážka z Kovářova	60 let	Jaroslava Slaninová z Hůrky	85 let
Růžena Pleskotová z Hořelce	65 let	Andrea Zavadilová u Hořelce	50 let

Všem jubilantům srdečně gratulujeme a přejeme vše nejlepší, hodně zdraví, štěstí a spokojenosti.

A slovo na závěr...

Autorem grafického návrhu je Ivana Paulusová. Autoři fotografií Ivana Paulusová, Josef Honziček.

Uzávěrka květnového čísla Bojanovin je 20. dubna. Vaše příspěvky prosím zasílejte na mailovou adresu kulturní komise. Na akcích pořádaných obcí je prováděna fotodokumentace, vaší účastí souhlasíte s možným veřejným využitím fotografií kulturní komisí.

Pokud si nepřejete uvádět vaše jubilea ve společenské kronice, napište prosím svůj nesouhlas na mail kulturní komise. Přílohou těchto Bojanovin jsou Střípky z minulosti, autorka Lenka Simonová.

V případě, že nejsou Bojanoviny doručovány do vaší schránky, ozvěte se, rádi vše dáme do pořádku.

Střípky z minulosti aneb Jak se žilo faráři bojanovskému na počátku 18. století (1. část)

Tentokrát se vydáme do hlubší minulosti, konkrétně do roku 1713, kdy byl bojanovským farářem Augustin František Rasel. Právě toho roku musel P. Rasel sepsat tzv. příznávací tabulu (seznam) o stavu bojanovské farnosti, do níž kromě bojanovského svatostánku patřily i kostely sv. Michaela archanděla v Licibořicích (filiální), sv. Vavřince na Seči a sv. Jakuba Většího apoštola Páně mezi Svidnicí a Práčovem. „K velikonoční zповědi v tomto roku bylo lidí v počtu 2100.“

Pan farář si hnedle v úvodu postěžoval, že musí obývat byt dřevěný, 40 let starý. Střecha byla dle jeho slov tak mizerná, „že nejní jeden děšť, aby na mě nepršelo. Mazanina v celý faře žádná nejní, zachovej Bůh ohně. Též v zimě se dotopit nemůžu...“

Z páterova hodnocení se také dozvídáme, jak daleko to do kostela měli věřící z jednotlivých vesnic přifařených ke sv. Vítu. U Hůrky, Bezděkova i Petrkova poznamenal „u samýho kostela“, u Kovářova, Holína a Hořelce pak „čtvrt míle“. Z Přemilova a Ústupek ušli „půl velký míle“, než dorazili do Bojanova. Sám pan farář musel docházet na bohoslužby do Licibořic, Seče a Práčova. Zrovna sloužení mší v kostele sv. Jakuba mu trochu leželo v žaludku, neboť zdejší věřící platili mizerně, navíc neodevzdávali letníky ani desátek. Za svátky pan farář žádné příplatky nedostal, a tak „na sv. Jakuba, o posvěcení chrámu a za Dušičky darmo ty tři mše svaté sloužití musí, ani kousek chleba nedaj a na míli tam musí jíti...“

Jistě vás nijak nepřekvapí, že při kostelích bývaly před zavedením povinné školní docházky zřizovány školy. U farního kostela (v Bojanově) „zaopatřena jest mistrem školním, však žádného platu nemá...za dva měsíce často ani halíře nevidí, řemeslem se živí, kdyby nebyl řemeslník, pustá škola zůstat by musela.“ Školní mistr působil i na Seči. V Licibořicích škola vyhořela a nová v dané době nebyla ještě vystavěna, u práčovského kostela vzdělávání zaopatřeno nebylo, na což pohlížel pan farář značně kriticky. „Bylo by to zapotřebí, aby na tom panství při každým kostele kněz a kantor dobrý katolický a pobožný býti mohl, nebo lid je tvrdošijný a právě zhovadilý. Nevím, nejní-li vrchnost dílem vinna toho, protože selským dětem do školy chodit zabraňuje, řkouce: že z nich nechce mít doktory, by raději chodily na robotu. Kacířstvo jsem odkryl velké a skutečné na panství tom, o kterém žádný nikdy nevěděl a toho znamenal, 2 sudy knih kacířských do velebný konsistoře sem poslal, o čemž o všem patron dobře ví, nebo též sám někdy takový kacířský knihy sedlákům vzal.“ Onen patron (a zároveň gruntovní vrchnost) se jmenoval Josef František Karel hrabě Schönfeld¹.

K bojanovské farnosti náležely polnosti, louky či rybníky. A jak hned zajistě pochopíte, opět žádná

¹ Zemřel 18. února 1737 v Zaječicích na Chrudimsku. Byl posledním nositelem jména rodiny hrabat ze Schönfeldu v Čechách, vícelovčí Království českého, majitel panství a zámku Žleby, panství a zámku Tupadly u Čáslavi a obrovského panství Nasavrky se zámky v Seči, Nasavrkách a Slatiňanech. Dále vlastnil zámek Maleč, který zdědila jeho dcera Marie Kateřina.

sláva! V Bojanově obhospodařoval pan farář rolí okolo 14 strychů², „všechny vzdálený na hrozných vrších a kamenitý mimo jednoho kusu...“ U fary bývala maličká zahrádka, „kterou jsem sám udělal. Sv. Vít má jeden les, však z něho nic (farář) nemá, berou říkajíc svobodně dříví z něho kovářovští sedláci.“ Ostatně nebyli to jen oni, dřevo kradl každý, kdo chtěl. „Nejní možno zabrániti,... na faráře nic ... nedbají.“

Z luk měl kněz právo na 6 vozů sena. Když byl mokrá rok, mohl sklidit o něco více. Přišlo-li však sucho, jako tomu bylo roku 1711, dostal pouze 3 vozy sena. Jestli se na farníky při sv. Vítu zlobil, že mu zcizují dřevo, pak s Licibořickými měl větší kříž. Nuže, pane faráři, jen nám vše pěkně vypovězte. „V Licibořicích okolo 20 strychů... každoročně mnoho spasou a pokradou, když tam co seju. Nesmím žádnému slova říct pro jejich nešlechtné huby. V žádný uctivosti faráře v tom místě lid nemá. ... Nedávno zastížená sedlka (kradla trávu) pravila: že jich tu bylo kněžů a všechny že je čert pobral, taky že mě veme a ona že tu zůstane a na luka přece chodit bude.“ Není divu, že byl pan farář rozladěn. Trávu a seno potřeboval pro svých osm krav a dvě klisny. Přes zimu pečoval i o pár kusů dobytka navíc, protože „v horách musí dobře a často mrvu dát rolím, jinaké nic neporoste.“ Občas si pořídil kozu nebo prase.

Výběr desátku a letníků, to byl každoroční boj. Bojanovskému duchovnímu náleželo stanovené množství žita, ovsa a másla. Co se týká obilí, prý ho sedláci odevzdávali v prachbídne kvalitě a šidili i míru. Vše, co jim zbylo navíc, podle pana faráře prodali, „všickni vespolek“ šli do hospody a výdělek propili. „Šiděj, jak sami chtěj, faráře a dokud nemají poručeno od svý vrchnosti, nic neodváděj, ani desátek, ani letníky, byt' by farář na tisíckrát je napomínal...“ Získat půl žejdlíku³ másla od každého, kdo vlastnil kravku, nebyl o nic lehčí úkol. „Některí nechťej nic dát, s tou největší ošklivostí to odvádějí a nechutí...“ Pan farář nejednou žádal o pomoc vrchnost, ale jak už dříve poznamenal, oporu v ní neměl, což lze vyvodit z další příhody. „Onehdy shořela jedna mlynářka se čtyřma dětmi.“ Její otec poprosil bojanovského kazatele o osm mší a přislíbil velkorysý finanční obnos. Hrabě Shönfeld se však do toho vložil a nařídil, aby zmíněné mše bojanovský kněz odsloužil za podstatně nižší částku, a dokonce použil výhrůžku, že jestli na to Rasel nepřistoupí, že se daného úkolu může ujmout jiný farář.

„Jeden každý potažník“⁴ byl povinen přivést jednou za rok sáh⁵ dříví. Pan farář měl neodbytný pocit, že mu pan hrabě opět hází klacky pod nohy, neboť poddaným nařídil, že se tak má stát mimo robotní dny. Panečku, to byla pořádná voda na mlýn nevolníků, kteří se vymlouvali, že na robotu chodí každý den a po celý rok a kdy že to mají dopravit. Liboměřická a křižanovická rychta se navíc vykrucovaly, že cesta do Bojanova jest daleká. Zkrátka, dříví přivezl málokdo, a tak si ho musel pan farář zaopatřit sám.

Pokračování příště.

Pěkně prožítí svátků jara Vám přeje Lenka Simonová

² Strych = stará česká míra plošného obsahu (0,25 ha) a objemová míra užívaná pro sypké látky (93 l).

³ Žejdlík = přibližně 0,5 l.

⁴ Poddaný povinný potažní robotou (např. robotující s volským jednosprežím)

⁵ Sáh = 1,7928 m.